

Зазначена проблема дослідження є дуже важливою для педагогічної науки. Її значимість обумовлена визнанням ролі педагогічної (фахової) самоосвіти в організації діяльності педагога, його професійної поведінки, спілкування та підвищення рівня професійної компетентності. Пізнання закономірностей і механізмів управління професійним розвитком педагогів є необхідною умовою розробки як загальних теоретичних проблем педагогіки, так і вирішення основних її прикладних проблем. Проте сучасний рівень розробленості даної проблеми не відповідає її значущості, чим обумовлена необхідність та актуальність її подальшого дослідження.

Література

1. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку: монографія / Н. Г.Протасова. – К.: Міленіум, 1998. – 151 с.
2. Професійний розвиток педагогічних працівників: практична андрагогіка: наук.-метод. посібник / за заг. ред. В. І. Пуцова, Л. Я. Набоки. – К., 2007. – 228 с.
3. Творческая личность в системе непрерывного профессионального образования / под ред. С. О. Сысоевой, О. Г. Романовского. – Х., 2000. – 434 с.

Мехед О.Б.,

доцент, к.б.н., завідувач кафедри біології Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка

Україна, м. Чернігів

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО БЕЗПЕРЕРВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Ідея безперервної освіти стала займати все більш помітне місце в ряду прогресивних ідей ХХ - початку ХХІ ст. Сенс її полягає в створенні умов для забезпечення кожній людині постійного розвитку і творчого оновлення, що веде до процвітання суспільства в цілому. Система безперервної освіти сприяє вирішенню наступних завдань: підготовці людини для включення її в систему сучасних суспільних та професійних відносин; створення умов для своєчасної адаптації індивіда до змінних умов; різнобічний розвиток особистості, формування її світогляду. В той же час для прискорення процесу екологізації свідомості громадян країни необхідно запровадження комплексного та системного підходу до безперервної екологічної освіти через сім'ю, дитсадок, школу, вищі навчальні заклади у відповідності з прийнятою 19 лютого 2002 року Концепцією неперервної екологічної освіти в Україні, що передбачає на кожному з цих етапів логічний розвиток, поглиблення і доповнення екологічних знань [1].

Неперервна екологічна освіта, започатковується у дитячому віці, коли індивід вперше починає знайомитись з природним оточенням. Екологічні знання, одержані в цей час є підґрунтям для формування особистості дитини, засвоєнням в подальшому основ природничих наук у школі.

Наступною ланкою у системі неперервної екологічної освіти є загальноосвітні навчальні заклади. На базі основних дидактичних засад екологічної освіти і виховання у загальноосвітніх навчальних закладах створюється методика формування екологічної свідомості. Автор [3] пропонує методику формування екологічної вихованості школяра, що визначає 1) навчально-пізнавальне та виховне значення окремого навчального предмета чи сукупності предметів у їх інтеграції (навчальні програми гуртків і секцій, що діють у позакласний і позаурочний час у загальноосвітньому навчальному закладі є інтегрованими) та їх місце у системі загальної системи екологічного виховання учнів основної школи у цих навчальних закладах; 2) завдання вивчення учнями основної школи у процесі дослідницької діяльності з екології змісту окремого предмета чи сукупності предметів як інтегрованих курсів (факультативів, спецкурсів) загальноосвітніх навчальних закладів; 3) метод, прийоми, методичні засоби відповідно до завдань і змісту екологічного виховання учнів основної школи у процесі здійснення дослідницької діяльності з екології [3].

Вища школа, займаючи своє місце в системі безперервної освіти, прямо і опосередковано пов'язана з економікою, наукою, технологією і культурою суспільства в цілому. Оскільки екологічна освіта і виховання мають безпосередній зв'язок із процесами державотворення та національного відродження України, завдання вищої школи - формувати у підростаючого покоління вміння та навички мислити і діяти по новому, з почуттям екологічної відповідальності. Особливо це стосується педагогічних вищих навчальних закладів, де відбувається підготовка майбутніх вчителів, вихователів та викладачів. Вищезазначене передбачає своєрідну переорієнтацію студентської молоді на самопізнання, саморозвиток та самореалізацію. Необхідно відмітити, що здоровий спосіб життя враховує екологічний підхід, змінює свідомість особистості, сприяє формуванню в неї відповідального ставлення до свого здоров'я, а через призму здоров'я і до навколишнього середовища. Виконання правил збереження та зміцнення здоров'я дозволяє людині швидше адаптуватися до несприятливих умов довкілля. Тобто, здоровий спосіб життя містить у собі елементи екологічної культури. Таким чином, у формуванні екологічної культури студентської молоді важливу роль відіграє робота по формуванню здорового способу життя. Цей процес ми розглядаємо насамперед як валеологічний компонент екологічної освіти і виховання. Надзвичайно важливою є екологічна освіченість самого педагога, його

екологічна компетентність. Рівень екологічної компетентності можна визначити за трьома критеріями: когнітивним, ціннісним та діяльнісно-практичним. Когнітивний критерій: знання принципів організації та функціонування екосистем, що визначають якість навколишнього середовища, виробництва та здоров'я людини; знання про екологію рідного краю; вміння правильно аналізувати та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки екологічних проблем; вміння прогнозувати екологічні наслідки людської та професійної діяльності, оцінювати екологічні відносини у контексті концепції стійкого розвитку країни. Ціннісний критерій: почуття співпереживання та співчуття природі; незалежність в екологічних судженнях; переконаність у необхідності щоденно дотримуватися міри, норм і правил природокористування, бережливого відношення до природного середовища у повсякденному житті та професійній діяльності; стійкий інтерес до проблем взаємодії суспільства з природою, розуміння необхідності розв'язання виникаючих протиріч; необхідність у пізнанні екологічних відносин, інтерес до них у процесі навчання. Діяльнісно-практичний критерій: вміння протистояти проявленню екологічного вандалізму у професійній праці, у повсякденному житті та соціальній діяльності; звичка дотримуватися екологічних норм поведінки та проявлення екологічної ініціативи в процесі оволодіння професією [5]. Це досягається лише за умов, коли екологічна складова є дійсною компонентою підготовки вчителя в педагогічному університеті.

Не менш значущими, ніж інтелектуальні вміння та практичні навички, формування яких передбачено нами у змісті освітньої діяльності студентів, є ціннісні орієнтації, котрі визначають позицію і критичне ставлення особистості не лише до діяльності інших людей у довкіллі, а й до власної, тим самим змушуючи індивіда сприймати і переживати екологічні проблеми. Робота з підготовки вчителя спрямовується на те, щоб набуті екологічні і природоохоронні знання переростали у переконання і ставали невід'ємною частиною його світогляду та майбутньої професійної діяльності. Для досягнення цієї мети викладачі перебудовують навчальний процес від передачі знань до розгляду проблеми і розробки можливих її шляхів вирішення. Методичний аспект проблеми підготовки екологічно грамотного вчителя висвітлюється на засадах міждисциплінарних зв'язків, що дає змогу всебічно аналізувати будь-яке негативне явище у навколишньому середовищі, що виникло під впливом антропогенної діяльності, глибше осмислювати теорію взаємозв'язків суспільства і природи та будувати практичну діяльність на науковій основі гармонізації таких взаємозв'язків [4]. Це забезпечить цілісне уявлення про навколишнє середовище, озброїть майбутніх вчителів ефективними методами безпечно впливу на нього.

Література

1. Концепція екологічної освіти України [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148b3b2021c2c>
2. Курманов А. В. Уровни и критерии экологичной компетентности студентов колледжа / А. В. Курманов // Среднее проф. образование : ежемесичный теоретический и научно-методический журнал. – 2011. – № 12. – С. 43–44.
3. Поттер В. Р. Биоэтика: мост в будущее / В. Р. Поттер. – К.: Наук. думка, 2002. – 215 с.
4. Січко І. Екологічна компетентність як професійна складова підготовки майбутніх вчителів початкових класів / І. Січко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – №7. – С. 205–210.
5. Bell. M. An Invitation to Environmental Sociology / M. Bell. – London : New Delhi, 1998. – 342 p.

Модестова Т.В.,

доцент, к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації

Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля

Україна, м. Северодонецьк

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Актуальність. На виконання Указу Президента України про оголошення 2016 року Роком англійської мови [3] Департамент освіти та науки Луганської обласної державної адміністрації [2] наказав розробити комплекс заходів на 2016 та наступні роки, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови з метою створення для них можливостей її використання у різних сферах діяльності.

На вимогу, філологічним факультетом СНУ ім. В.Даля було підготовлено низку пропозицій. Зокрема, проведення курсів з англійської мови для адміністративного та викладацького складу університету. За результатами вступного тестування було розроблено навчальний план та програму відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [1].

Потрібно зазначити, що надані рекомендації з вивчення, викладання та оцінювання володіння іноземною мовою мають узагальнений характер та передбачають адаптацію відповідно до мети навчання та специфіки аудиторії. Тому, вважаємо, що імплементація відповідних європейських